**Сокульський І. М.,**
канд. вет. наук, доцент,
доцент кафедри внутрішньої патології та морфології,
Поліський національний університет, м. Житомир
**Дунаєвська О. Ф.,**
д-р біол. наук, професор,
професор кафедри медико-біологічних
дисциплін, здоров’я людини та адаптивного спорту,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир

УДК 378.147:614.8

CC BY

## ПРАКТИЧНЕ ВІДПРАЦЮВАННЯ АЛГОРИТМІВ ДІЙ У НЕБЕЗПЕЧНИХ СИТУАЦІЯХ У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Безпека людини є однією з фундаментальних умов збереження її життя і здоров’я та повноцінної участі в суспільному житті [1]. В умовах воєнного стану питання особистої та колективної безпеки набуває особливої актуальності, оскільки безпекові загрози безпосередньо впливають на повсякденну діяльність населення, зокрема на організацію освітнього процесу [2]. Повітряні тривоги, загроза ракетних і безпілотних атак, необхідність перебування в укриттях, порушення звичного режиму навчання та постійна дія стресових чинників формують нові вимоги до підготовки здобувачів вищої освіти [3]. За таких обставин безпека набуває не лише організаційного, а й освітнього значення [4].

Особливого значення набуває формування у здобувачів здатності діяти послідовно та впевнено у ситуаціях, що можуть становити загрозу життю і

здоров’ю. Одним із важливих складників такої підготовки є оволодіння алгоритмами домедичної допомоги, які дають змогу своєчасно оцінити стан постраждалого, визначити першочергові дії та надати необхідну допомогу до прибуття працівників екстреної медичної допомоги. Водночас ефективність такої підготовки визначається не лише обсягом засвоєних теоретичних знань, а й здатністю застосувати їх у конкретній ситуації.

У системі вищої освіти підготовка до безпечної поведінки та дій у надзвичайних ситуаціях реалізується через зміст окремих освітніх компонентів [5]. Важливе місце серед них посідає навчальна дисципліна "Основи національного спротиву", запровадження якої з 2026 року розширює можливості формування у здобувачів практично орієнтованих безпекових компетентностей [6]. Її зміст доцільно розглядати не лише у контексті національно-патріотичної та оборонної підготовки, а й як складову комплексної підготовки людини до безпечної поведінки та дій в умовах загроз.

Необхідність постійного звернення до питань безпеки в освітньому середовищі зумовлена не відсутністю відповідних наукових і методичних напрацювань. Навпаки, питання цивільної безпеки, домедичної допомоги, поведінки населення в надзвичайних ситуаціях та підготовки до дій за особливих умов достатньо широко представлені в науковій літературі. Проте в умовах тривалого воєнного стану ці питання набувають динамічного характеру та потребують постійного актуалізування змісту й методів навчання. Знання алгоритму саме по собі не гарантує правильних дій у реальній ситуації, особливо коли людина одночасно перебуває під впливом стресу, дефіциту часу та необхідності швидко оцінювати обстановку.

На нашу думку, одним із перспективних напрямів удосконалення освітнього процесу є поєднання короткого теоретичного пояснення з візуальною демонстрацією, аналізом конкретної ситуації та подальшим виконанням практичного завдання. Такий підхід дає змогу перевести засвоєну інформацію з рівня знань у площину практичної готовності до дії.

Під час розроблення практичних занять з домедичної підготовки в межах дисципліни "Основи національного спротиву" нами акцентовано увагу на моделюванні ситуацій, максимально наближених до умов, у яких здобувачеві необхідно одночасно оцінити обстановку, визначити можливі загрози, встановити пріоритетність власних дій, оцінити стан постраждалого та надати необхідну допомогу. Наприклад, здобувач отримує умовну ситуацію, за якої після небезпечної події виявлено постраждалу особу. Його завдання полягає не у відтворенні окремої маніпуляції за пам’яттю, а в послідовному виконанні

комплексу дій: оцінити безпеку місця події, визначити стан постраждалого, встановити пріоритетність допомоги, виконати необхідні заходи домедичної допомоги та організувати виклик екстреної медичної допомоги.

Особливу увагу доцільно приділяти ситуаційним завданням із багатокомпонентною відповіддю, коли зміна однієї умови вимагає від здобувача коригування подальших дій. Наприклад, після первинної оцінки ситуації з’являється додаткова загроза, постраждалий змінює стан або виникає необхідність одночасного виконання декількох завдань. У таких умовах здобувач повинен не механічно повторити вивчений алгоритм, а продемонструвати здатність оцінювати ситуацію, визначати пріоритети та приймати обґрунтоване рішення.

Запропонований підхід дозволяє сформувати комплексне розуміння безпеки як послідовності взаємопов’язаних дій. Здобувач має усвідомлювати, що надання допомоги постраждалому починається не безпосередньо з виконання медичної маніпуляції, а з оцінки безпеки для себе, постраждалого та інших осіб. Саме така логіка є важливою для формування відповідальної поведінки в умовах небезпеки.

Практична спрямованість особливо важлива для здобувачів, які не мають медичної або спеціальної підготовки. У критичній ситуації від них не очікується виконання професійних медичних процедур, однак вони повинні вміти розпізнати небезпечний стан, діяти відповідно до засвоєного алгоритму, не створювати додаткової загрози та забезпечити отримання професійної допомоги. Тому навчання має бути спрямоване на формування не лише знань, а й готовності до їх застосування.

На нашу думку, систематичне використання ситуаційного моделювання, практичних вправ, візуальної демонстрації та повторного відпрацювання алгоритмів дозволяє підвищити якість засвоєння навчального матеріалу. Особливо цінним є створення навчальних ситуацій, у яких здобувачеві необхідно одночасно оцінювати обстановку, визначати пріоритетність дій, взаємодіяти з іншими учасниками та застосовувати набуті знання на практиці.

**Висновки.** В умовах воєнного стану формування безпекових компетентностей є важливою складовою підготовки здобувачів вищої освіти. Навчальна дисципліна "Основи національного спротиву" створює додаткові можливості для формування практичної готовності здобувачів до дій у небезпечних ситуаціях. Важливим напрямом її реалізації є домедична підготовка, яка має передбачати не лише засвоєння теоретичних алгоритмів, а й їх практичне відпрацювання.

Застосування ситуаційних завдань із моделюванням небезпечних обставин та виконанням комплексу взаємопов’язаних дій сприяє формуванню здатності

здобувача оцінювати обстановку, визначати пріоритети та діяти послідовно до прибуття професійної допомоги. Такий підхід може бути використаний як один із методичних напрямів удосконалення підготовки здобувачів вищої освіти до безпечної поведінки та дій в умовах воєнних загроз.

**Список використаних джерел**

1. Тихий В. П. Безпека людини: поняття, правове забезпечення, значення, види. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 2 (85). С. 31–46.

2. Василенко В. Міжнародні та національно-правові аспекти протидії російській агресії. *Універсум.* 2016. №1(2). С. 14–18. https://universum.lviv.ua/data/magarticles/files/26.pdf.

3. Мельник М. Юріївна Освіта в умовах воєнного стану: результати опитування. *Вісник НАПН України.* 2022. №4(1). С. 1–8. https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4130

4. Сокульський І.М., Дунаєвська О.Ф. Копінг-стратегії здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану та їх значення для психологічного благополуччя. *Al-Qarawiyyin World Forum on Interdisciplinary Science 2026: Knowledge Heritage, Innovative Research, Digital Transformation & Global Sustainable Development* :Proceedings of International Scientific and Practical Conference. June 25.2026 in University of Al-Qarawiyyin, Fes, Morocco. Prague: Publishing house Education and Science s.r.o., 2026. P. 82–86.

5. Поліщук О., Священик Ю. Сосулін М. Освіта в Україні під час війни: сучасні проблеми та майбутні рішення. *Педагогіка безпеки.* 2024. № 9. С. 80–85. DOI:https://doi.org/10.31649/2524-1079-2024-9-2-080-085.

6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 30 червня 2026 р. № 1002. Про затвердження Типової програми навчальної дисципліни "Основи національного спротиву" URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-typovoi-prohramy-navchalnoi-dystsypliny-osnovy-natsionalnoho-sprotyvu (дата звернення: 02.07.2026).